

## NOMINALIZAREA VERBALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ: ABORDARE STRUCTURALĂ ȘI FUNCȚIONALĂ

Ecaterina BRĂGUȚĂ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9213-1819>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM

**Rezumat.** *Nominalizarea verbală este un fenomen care înregistrează o productivitate semnificativă în diferite limbi ale lumii, inclusiv în limba română. Trecherile dinspre clasa verbului spre cea a numelui fiind cele mai numeroase. Prezintă interes însă faptul care determină aceste transformări. Or, ele, pe de o parte, pun în evidență creativitatea subiectului vorbitor, iar, pe de altă parte, sunt motivate de polifuncționalitatea pe care o îndeplinesc în variate tipuri de text. În articolul curent, ne-am propus să analizăm nominalizările verbale înregistrate în diferite stiluri funcționale ale limbii din perspectiva aspectului structural și funcțional.*

**Cuvinte-cheie:** *nominalizare, substantive deverbale, stiluri funcționale, valori funcționale.*

### Verbal nominalization in Romanian: structural and functional approach

**Abstract.** *Verbal nominalization is a phenomenon that registers a significant productivity in different languages of the world, including Romanian. The transitions from the verb class to the noun class being the most numerous. However, the fact that determines these transformations is of interest. They, on the one hand, highlight the creativity of the speaking subject, and, on the other hand, they are motivated by the polyfunctionality they perform in various types of text. In the current article, we aimed to analyze the verbal nominalizations recorded in different functional styles of the language from the perspective of the structural and functional aspect.*

**Keywords:** *nominalization, deverbal nouns, functional styles, functional values.*

**Introducere.** Nominalizarea este un proces activ, specific limbilor flexive, inclusiv limbii române, care manifestă o deschidere față de acest fenomen, determinat de polifuncționalitatea unităților nominalizate, care răspund mai multor nevoi ale limbii ca sistem și ale subiectului vorbitor, cum ar fi: suplinirea sistemului lexical cu unități nou-create, urmând unor tipare stabilite diacronic, economia verbală, asigurată de posibilitatea de a denumi procesul și rezultatul printr-un singur cuvânt, evitând participanții la acțiune, orientarea antropocentrică, unde subiectul vorbitor își asumă mijloacele de comunicare în acord cu perspectiva sa și cu intenția

de comunicare. Potrivit A. Hanganu, „nominalizarea poate fi caracterizată ca un mijloc important de economie lingvistică, permițând exprimarea sensurilor în mod compact și divers” (Hanganu, 2010, p. 128).

La începutul secolului al XXI-lea se atestă un interes sporit din partea lingviștilor față de studiul nominalizărilor, însă doar nominalizările verbale sunt privilegiate, judecând după numărul de lucrări în care au fost tratate. Cele mai frecvente aspecte abordate țin de „statutul nominalizărilor; gradul de moștenire a trăsăturilor verbale; identificarea unor modele derivaționale și regularitatea manifestării lor; concreșterea unor noi semnificații tot mai îndepărtate de sensul lexemului-bază; explicarea frecvenței de apariție a nominalizărilor în limbaj, dimensiunea semantică a nominalizărilor” (Brăguță, 2023, p. 29).

O direcție de cercetare a nominalizărilor care ni se pare a fi interesantă și cu un teren fertil pentru studii lingvistice este observarea nominalizărilor pe corpus textual, adică „in vivo”, pentru a repera aspecte ce țin de structură, semantică și funcționalitate a acestora într-un cadru textual distinct. De altfel, analizând lista lucrărilor din afara granițelor Republicii Moldova, atestăm cercetări ale nominalizărilor realizate în baza textelor din stilul oficial-administrativ și publicistic (Мамонтов, Мамонтова, 2002), științific (Шалимова, 2004), discursului medical (Wenyan, 2012), politic (Sarnackaitė, 2011), didactic (Jalilifar, Saleh, Don) ș.a.

Într-un amplu studiu, realizat de cercetătoarea E. Pcelințeva (Пчелинцева, 2016), se relevă ponderea substantivelor deverbale în diferite stiluri funcționale ale limbii: beletristic, publicistic, științific, oficial-administrativ. După cum se observă și din tabelul de mai jos, ne convingem că nominalizările verbale sunt reperabile în toate tipurile de texte, însă un procentaj mai mare se atestă în stilul oficial-administrativ, iar la polul opus, ce cel mai mic procent de nominalizări – în stilul beletristic. Pentru mai multă credibilitate, afirmația este susținută de compararea situației acestor unități lexicale în trei limbi: rusă, ucraineană și poloneză. În ceea ce privește limbile vizate în acest studiu, se constată că limba rusă înregistrează o pondere mai mică a unităților nominalizate, limba poloneză fiind cea mai bogată la acest capitol.

| Ponderea nominalizărilor verbale în diferite tipuri de texte<br>(după E. Pcelințeva) |                                  |                   |                       |                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------------|-----------------------|--------------------|
|                                                                                      | Stilul oficial-<br>administrativ | Stilul științific | Stilul<br>publicistic | Stilul beletristic |
| <b>Limba rusă</b>                                                                    | 40 %                             | 24%               | 22 %                  | 10 %               |
| <b>Limba ucraineană</b>                                                              | 49,3%                            | 34,6%             | 35,3 %                | 10,8 %             |
| <b>Limba poloneză</b>                                                                | 67,8%                            | 46 %              | 28,5 %                | 11 %               |

Pornind de la rezultatele cercetărilor din lingvistica străină, ne-am propus să observăm comportamentul nominalizărilor verbale în diferite tipuri de text, cu scopul de a identifica textele care apelează la substantivele deverbale într-un număr mai mare, să stabilim tiparele de nominalizare, dar și funcționalitatea deverbalelor în aceste texte.

**Metodologie.** În vederea realizării scopului propus, am selectat 10 texte, aparținând discursurilor: științific, oficial-administrativ, politic, publicistic, religios, beletristic, textele având un volum de la 733 la 5.845 de cuvinte. În cazul textelor proprii stilurilor beletristic și oficial-administrativ, am analizat doar fragmente de text, dat fiind volumul prea mare al textului integral. Apoi am purces la identificarea substantivelor deverbale, extragerea și inventarierea lor. Utilizând metoda statistică, am determinat ponderea nominalizărilor verbale în fiecare tip de text. Ulterior, am analizat tiparele structurale de nominalizare verbală din fiecare text supus cercetării. De asemenea, am încercat să delimităm funcționalitatea deverbalelor, datorită căreia sunt solicitate în cadre textuale distincte.

**Substantivele deverbale în textul științific.** Pentru a înțelege locul și rolul substantivelor deverbale în cadrul textului științific, am selectat, aleatoriu, 3 articole științifice: două articole din categoria științe umanistice și un articol din categoria științe ale naturii. La prima etapă, am extras toate substantivele deverbale, stabilind și numărul de ocurențe pentru acestea.

| Tipul de discurs | Texte analizate                                | Volumul textelor (nr. de cuvinte) | Numărul subst. deverbale | Procentul subst. deverbale |
|------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------|----------------------------|
| Științific       | Volosciuc L., Batco M. <sup>1</sup> (biologie) | 5.845                             | 344                      | 5,88%                      |
|                  | Gherasim A. <sup>2</sup> (filologie)           | 1.186                             | 45                       | 3,7 %                      |
|                  | Hanganu A. <sup>3</sup> (filologie)            | 4.279                             | 126                      | 2,94 %                     |

Astfel, observăm că o pondere mai mare a substantivelor deverbale se atestă în articolul științific din domeniul științelor naturii, unde au fost identificate 344 de nominalizări verbale, ceea ce reprezintă 5,88% din volumul întregului text. Majoritatea acestora sunt substantive deverbale obținute prin atașarea sufixului de infinitiv lung *-re*:

*abordare, acumulare, adaptare, afectare, agravare, alimentare, ameliorare, antrenare, aplicare, aprofundare, așteptare, atingere, autoeliminare, captare, capturare, cercetare, colectare, combatere, comparare, confirmare, constituire, creare, creștere, cultivare, demonstrare, deplasare, deteriorare, determinare, dezorientare, dezvoltare, diminuaire, diseminare, distrugere, editare (a genelor), elaborare, eliberare, evaluare, extindere, finisare, folosire, fortificare, furnizare, gestionare, identificare, implementare, inițiere, integrare, introducere, introgresare, iradiere, îmbunătățire, împerechere, încercare, îngrijire, înmulțire, înregistrare, lucrare, manifestare, manipulare, maturare, menținere, modelare, modificare,*

<sup>1</sup> Volosciuc L., Batco M. *Realizări biotehnologice în combaterea insectelor dăunătoare*. [https://natural.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/06/03\\_Volosciuc\\_Batco.pdf](https://natural.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/06/03_Volosciuc_Batco.pdf)

<sup>2</sup> Gherasim A. *Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor*. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/25-29\\_4.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/25-29_4.pdf)

<sup>3</sup> Hanganu A. *Aspecte ale funcționării limbii române în Universitatea de Stat din Moldova în anii 1988–1989*. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/498-505\\_2.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/498-505_2.pdf)

*monitorizare, moștenire, numărare, obținere, omologare, polenizare, prelucrare, producere, promovare, provocare, realizare, răspândire, reducere, reglare, reproducere, saturare, scădere, schimbare, selectare, separare, soluționare, sporire, stare, sterilizare, studiere, supraviețuire, suprimare, testare, transformare, translocare, ținere.* Toate acestea reprezintă noțiuni Abstracte, denumind procese specifice domeniului științific și doar două dintre cuvintele formate de la infinitivul lung prezintă tendință de concretizare: *lucrare, realizare*, denumind rezultatul obținut în urma procesului efectuat.

Un alt tip de nominalizare verbală, prezent în textul studiat, este cel prin atașarea sufixului de agent *-tor*, însă el este slab reprezentat de câteva exemple: *cercetător, dăunători, învățător, purtător de...*

Al doilea articol, după procentajul substantivelor deverbale, este cel semnat de Alexandra Gherasim, în care unitățile nominalizate reprezintă 3,7 % din numărul total al cuvintelor. Aici identificăm o diversificare a tiparelor de nominalizare a verbului, pe primul loc situându-se sufixarea cu *-re* de la infinitivul lung (*apreciere, asociere, cântare, cuprindere, curgere, deosebire, diferențiere, durere, exprimare, însușire, lucrare, manifestare, mijlocire, negare, oștire, preamărire, putere, redare, reluare, utilizare, vindecare*) și cu sufixul de agent *-tor* (*ascultătorul, cititorul, Născătoare de Dumnezeu, tămăduitorul*), sufixul *-ie* (*bucurie*), urmare de compunere (*Buna Vestire*), conversiunea supinului (*începutul*) și a participiului (*scârbiți*), derivare regresivă (*laudă*).

În cazul acestui articol se observă o îmbinare a deverbalelor cu sens Abstract sau neologic (*negare, reluare, asociere*), inerente unei asemenea lucrări, cu lexeme având marca *învechit* (*mijlocire, curgere, scârbiți*), a căror prezență este determinată de analiza textului religios, realizată de autoare. De asemenea, observăm, mai multe substantive deverbale care se înscriu în categoria substantivelor cu sens concret: *cântare, lucrare, oștire, Născătoare de Dumnezeu, tămăduitorul, scârbiți*.

În cel de-al treilea articol științific analizat de noi, semnat de Aurelia Hanganu, nominalizările verbale reprezintă 2,94 % din volumul textului, adică 126 de cuvinte. Procedeele de formare a deverbalelor reperate în acest text includ: sufixarea cu sufixele *-re* (*admitere, adoptare, alimentare, aplicare asigurare, asimilare, calificare, cercetare, chemare, conducere, considerare, creare, creștere, cultivare, cunoaștere, decolonizare, degradare, dezbatere, deznaționalizare, dezvoltare, educare, elaborare, erodare, evaluare, excludere, formare, funcționare, hotărâre, ideologizare, includere, instituționalizare, îmbunătățire, încadrare, încălcare, îngrijire, îngrijorare, înjosire, însușire, întâlnire, întregire, întrunire, înțelegere, jignire, luare de cuvânt, manifestare, nemulțumire, predare, pregătire, prezentare, proclamare, propagare, readucere, realegere, realizare, recunoaștere, refractare, reintroducere, reorganizare, revenire, ridicare, scriere, soluționare, sovietizare, studiere, supunere, tăcere, vorbire*), *-tor* (*cercetători, conducător de partid, educatori, formatori de opinie, promotori, vorbitorul, scriitori*), *-oare* (*scrisoare*), *-eală* (*socoteală*), *-ință* (*dorință, năzuință*), *-ământ* (*învățăământ*), *-ătură* (*țesătură*), derivare regresivă (*lucru*). Cea mai mare parte a lexemelor enumerate au sens Abstract, dar din ansamblul deverbalelor obținute prin sufixare identificăm și o serie de lexeme cu sens concret: *conducere, hotărâre, tăcere*,

*vorbi*, *scrisoare*, la care se vor adăuga substantivele deverbale cu trăsătura [+ uman]: *cercetători*, *conducător de partid*, *educatori*, *formatori de opinie*, *promotori*, *vorbito*ul, *scriitori*.

**Substantivele deverbale în textul publicistic.** Pentru ilustrarea comportamentului substantivelor deverbale în cadrul textului publicistic, am selectat în mod aleatoriu două articole, unul din „Ziarul de Gardă” și altul de pe portalul MOLDOVA.ORG, cu un volum de 2.697 și, respectiv, 1.362 de cuvinte. Primul articol conține 51 de substantive deverbale, ceea ce reprezintă 1,71 % din totalul cuvintelor din text, iar în cel de-al doilea am identificat 59 de substantive deverbale (4,33 %).

| Tipul de discurs | Texte analizate              | Volumul textelor<br>(nr. de cuvinte) | Numărul subst.<br>deverbale | Procentul subst.<br>deverbale |
|------------------|------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------|
| Publicistic      | MOLDOVA.ORG <sup>4</sup>     | 1.362                                | 59                          | 4,33 %                        |
|                  | Ziarul de Gardă <sup>5</sup> | 2.697                                | 51                          | 1,71 %                        |

Articolul preluat din „Ziarul de Gardă” conține nominalizări verbale obținute doar printr-un singur procedeu de formare a cuvintelor – sufixare:

*-re* (*aniversare*, *constrângere*, *continua*re, *dezbater*e, *dezvolta*re, *educa*re, *elibera*re, *gândire*, *guverna*re, *informa*re, *încerca*re, *încred*e, *lansa*re, *lucruri*, *mirare*, *preda*re, *prezenta*re, *promova*re, *putere*, *răbda*re, *studia*re, *tăcere*, *transforma*re, *valida*re);

*-tor* (*doritori*, *scriitor*, *taxator*).

Textul selectat de pe platforma MOLDOVA.ORG face uz de substantive deverbale obținute prin derivare cu sufixele *-re* (*achiziționare*, *amplifica*re, *angaja*re, *asigura*re, *căuta*re, *constata*re, *crea*re, *depu*nere, *discrimina*re, *dezamăg*ire, *instiga*re, *încălca*re, *îndeplini*re, *lucruri*, *nerespecta*re, *observa*re, *pensiona*re, *plângere*, *preveda*re, *provoca*re, *răspunde*re, *recruta*re, *schimba*re, *sesiza*re, *susține*re, *transmit*ere, *victimiza*re), *-tor* (*angajator*), conversiunea supinului (*început*, *sfârșit*), compunere (*batjocură*). Toate cuvintele extrase fac parte din categoria lexicului **Abstract**, denumind procese, fiind unități lexicale din limbajul comun. Singura excepție, un cuvânt cu sens concret este *angajator*.

**Substantivele deverbale în textul oficial-administrativ.** Pornind de la cercetătoarea E. Pcelințeva, care specifică o predilecție a stilului oficial-administrativ pentru uzul substantivelor deverbale, fapt probat pe material faptic din limbile rusă, ucraineană, poloneză, am recurs la analiza unui text din acest stil funcțional în limba română. Drept suport de text, am ales un document reprezentativ pentru domeniul nostru de activitate – „Codul cu

<sup>4</sup> *Discriminare la angajare? Cazul unei tinere cu aparat auditiv, în căutarea unui loc de muncă.* <https://www.moldova.org/discriminare-aparat-auditiv/>

<sup>5</sup> „SPUNE ADEVĂRUL”, sloganul care împlinește 20 de ani. <https://www.zdg.md/stiri/spune-adevarul-sloganul-care-implineste-20-de-ani/>

privire la știință și inovare”, 2023. Dat fiind volumul destul de mare al actului, am supus analizei Titlurile I și II, cu un total de 3.332 de cuvinte. Astfel, ca urmare a examinării noastre, am reperat 481 de nominalizări verbale, ceea ce constituie 14,34 % din numărul total al cuvintelor.

| Tipul de discurs      | Texte analizate                                              | Volumul textelor<br>(nr. de cuvinte) | Numărul<br>subst.<br>deverbale | Procentul<br>subst.<br>deverbale |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------|
| Oficial-administrativ | Codul cu privire la Știință și inovare, 2023, Titlul I și II | 3.332                                | 481                            | 14,34 %                          |

În cadrul acestui text, singurul procedeu de nominalizare verbală este sufixarea, făcându-se uz de sufixele:

-re (*abordare, acordare, acumulare, adoptare, afacere, aplicare, argumentare, asigurare, atingere, axare, brevetare, căutare, cercetare, clasificare, cofinanțare, colaborare, colectare, comercializare, concepere, conducere, confirmare, considerare, consolidare, consultare, cooperare, coordonare, corespundere, creștere, cunoaștere, denumire, derulare, desfășurare, dezvoltare, direcționare, diseminare, dobândire, efectuare, elaborare, evaluare, executare, fabricare, finanțare, folosire, formulare, garantare, generare, implementare, indicare, inovare, integrare, internaționalizare, îmbunătățire, înlesniri, însușire, lucrare, măsurare, menținere, modernizare, monitorizare, participare, păstrare, perfecționare, practicare, pregătire, prelucrare, promovare, propagare, propunere, punere, realizare, reciclare, recomandare, recunoaștere, reglementare, respectare, satisfacere, selectare, solicitare, soluționare, specializare, sporire, stabilire, stimulare, stocare, supraveghere, susținere, transmite, traducere, utilizare, valorificare, verificare*);  
-tor (*cercetători, conducător de proiect, evaluator, furnizor, producător, utilizator*);  
-ință (*știință*).

Cu excepția numelor de agent care fac trimitere la substantive animate, toate celelalte substantive deverbale redau noțiuni Abstracte.

Considerăm util a remarca faptul că în textul oficial-administrativ, unele noțiuni se repetă într-un număr impunător. În cazul textului analizat de noi, cele mai frecvente deverbale, reprezintă cuvintele-cheie ale documentului: *cercetare* – 120 de repetări, *inovare* – 120, urmate de *dezvoltare* – 28, *finanțare* – 19, *evaluare* – 10.

**Substantivele deverbale în discursul politic.** În vederea analizării substantivelor deverbale în discursul politic, am selectat două texte, difuzate în perioada campaniilor electorale: a) *Maia Sandu – Programul și obiectivele naționale în calitate de președinte* și b) *Ion Ceban. Program de administrare a municipiului Chișinău, 2019-2023*. Cele două texte înregistrează o diferență minimală privind ponderea substantivelor deverbale în totalul de cuvinte, în primul text am inventariat 24 de deverbale, ceea ce constituie 3,24 %, iar în cel de-al doilea am identificat 94

de nominalizări verbale, care reprezintă 4 % din volumul textului. Cu toate că am presupus că în discursul politic se va pune accent pe substantive deverbale pentru a denumi noțiuni și procese Abstracte, fără a face referire la numele de agent, adică autorul acțiunii, am remarcat că, în exemplele textuale selectate de noi, asistăm la un discurs în cadrul căruia candidatul își asumă anumite responsabilități care vizează o anumită funcție.

| Tipul de discurs | Texte analizate              | Volumul textelor (nr. de cuvinte) | Numărul subst. deverbale | Procentul subst. deverbale |
|------------------|------------------------------|-----------------------------------|--------------------------|----------------------------|
| Politic          | Program electoral Maia Sandu | 733                               | 24                       | 3,24 %                     |
|                  | Program electoral Ion Ceban  | 2.349                             | 94                       | 4 %                        |

Astfel, în textul (a), pronume personal *eu/noi* apare destul de frecvent „am văzut”, „am simțit”, „mă angajez”, „să creștem”, „vom opri”. În textul (b), strategia discursului este construită pe direcția dinspre general spre particular: *pentru toți* → *pentru tine, pentru toate familiile* → *pentru familia ta* și pe opoziția *problemă* – *soluție*, ceea ce permite un mai mare grad de Abstractizare, de unde și un număr mai generos de substantive deverbale.

În primul text analizat, am identificat doar substantive deverbale formate de la infinitivul lung, unde predomină lexicul Abstract, denumind procese din limbajul general și care sună bine pentru bazinul electoral: *apropiere, crearea (locurilor de muncă), deschidere, dezvoltare, evaluare, finanțare, gestionare, instruire, majorare, recalculare, rezolvare, scoatere din izolare, valorizare*. Doar trei lexeme trimit la substantive cu sens concret: *afacere, avere, întreprindere*.

Cel de-al doilea text, cu excepția unui derivat regresiv (*câștig*) și a unui derivat cu sufixul *-mânt* (*învățământ*) conține, de asemenea, doar substantive deverbale obținute cu ajutorul sufixului de infinitiv lung *-re*. Aceste nominalizări au sens Abstract, dar sunt organizate în ierarhia textului pentru a scoate în evidență problemele (*deconectare, dezbinare, nemulțumire, plecare, sesizare, sistare*) în opoziție cu soluțiile sau, mai exact, planul de acțiuni al candidatului, întrunind un șir de nume de procese, toate cu sens general și pe care potențialul electorat vrea să le audă (*administrare* – cuvântul-cheie, atestat de 13 ori, *alimentare, angajare, aplicare, aprobare, aprovizionare, atragere, conectare, creare, creștere, dezvoltare* – atestat de 8 ori, *epurare, evaluare, executare, exploatare, extindere, fluidizare, implementare, instalare, inventariere, înregistrare, întreținere, investire, naștere, negociere, oferire, organizare, participare, planificare, prelungire, procurare, răspundere, realizare, reducere, reciclare, salubritate, soluționare, stabilire, stimulare, susținere, transformare, verificare*). Un număr redus de substantive deverbale sunt lexeme cu sens concret: *ieșire, intrare (în oraș), parcare*.

**Substantivele deverbale în textul beletristic.** Pentru ilustrarea exemplelor de nominalizări verbale în cadrul textului beletristic, am luat drept suport opera lui L. Rebreanu „Ciuleandra”. Selecția a fost aleatorie, din lista celor aflate la

îndemână. Contrar ipotezelor noastre, textul analizat s-a dovedit a fi destul de bogat în substantive verbale, cu o diversitate a procedeeleor de nominalizare verbală: sufixare, compunere, conversiune, iar ponderea lor din numărul total al cuvintelor a depășit ponderea deverbalelor în textul științific, politic, publicistic și religios.

După cum e firesc, cele mai multe exemple sunt formate cu sufixul de infinitiv lung -re (*afacere, amintire, așteptare, atingere, avere, compătimire, confirmare, convingere, cotropire, desperare, durere, fulgerare, hotărâre, ieșire, imputare, intrare, ispășire, iubire, îmbrățișare, împrejurare, încăpere, încheiere, încredere, întâmplare, întârziere, întrebare, licărire, lucire, mântuire, mirare, mișcare, muștrare, nenorocire, ochire, ocrotire, părere, plăcere, plimbare, prezentare, privire, putere, rătăcire, răscolire, răspundere, săltare, scoatere, sforțare, sinucidere, smucire, terfelire, ucidere, urcare, urmare, vedere, zvârcolire*).

Cu ajutorul sufixului -eală au fost obținute o serie de substantive deverbale, care astăzi au marca învechit: *osteneală, socoteală, tărăgăneală, toropeală*. Alte sufixe folosite în procesul de nominalizare, specifice operei sunt: -ință (*neștiință, recunoștiință*), -ie (*bucurie*), -itură (*lovitură*), -oare (*închisoare*).

Sufixul -tor a fost reperat în exemplele cu trăsătura [+ uman]: *binefacătorul, continuatorul (neamului), făptuitor*.

Alte procedee de nominalizare, ilustrate prin exemplele textului analizat sunt compunerea (*binefacere, bunăvoință, binefacătorul*), conversiunea (*sfârșitul*), derivarea regresivă (*lucru*).

Din ansamblul deverbalelor selectate, constatăm și o listă de cuvinte cu sens concret, în care se înscriu numele de agent (*binefacătorul, continuatorul, făptuitorul*), nume de simțuri (*vedere*), nume de locuri (*încăpere, ieșire (ușă), închisoare*).

| Tipul de discurs | Texte analizate | Volumul textelor (nr. de cuvinte) | Numărul subst. deverbale | Procentul subst. deverbale |
|------------------|-----------------|-----------------------------------|--------------------------|----------------------------|
| Beletristic      | Ciuleandra, I-V | 2.207                             | 120                      | 5,43 %                     |

**Substantivele deverbale în textul religios.** Textul religios oferă un teren propice pentru analiza nominalizărilor deverbale în plan structural, semantic și funcțional, fapt probat prin mai multe lucrări. A se vedea: (Brăguță, 2023a, Brăguță, 2023b). În această lucrare, în calitate de text religios am apelat la *Rugăciunile dinainte de Împărtășanie*, mai exact la primele trei din cele douăsprezece, de unde am extras 1.160 de substantive deverbale, care constituie 5 % din volumul textelor cercetate.

| Tipul de discurs | Texte analizate                                     | Volumul textelor (nr. de cuvinte) | Numărul subst. deverbale | Procentul subst. deverbale |
|------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------|----------------------------|
| Religios         | <i>Rugăciunile dinainte de Împărtășanie</i> , I-III | 1.160                             | 58                       | 5 %                        |

Sub aspect structural, constatăm predominanța sufixării ca procedeu de nominalizare:

-re (*adăugire, dezmiardare, dobândire, fire, iubire, împărtășire, înălțare, îngropare, însănătoșire, întoarcere, înviere, luminare, mărturisire, mântuire,*

*mijlocire, milostivire, nemurire, omorâre, pierdere, plinire, pogorâre, putere, sânghiuire, sfințire, suflare, ședere (de-a dreapta Tatălui), ușurare, venire, vrere, zidire),*

*-tor (Făcătorul, Iubitorul (de oameni), Îndelung-răbdătorul, Judecătorul, nepăsător, slujitor),*

*-ință (pocăință), -ătură (învățătură), -ciune (stricăciune), -mânt (acoperământ),* urmată de derivare regresivă (*cuget, grai, osândă, poruncă*) și compunere (*bunăvoire, Îndelung-răbdătorul*).

O particularitate a textului religios este migrarea numelor comune spre cele proprii, pentru denominarea divinității prin prisma trăsăturilor sale acționale (*Făcătorul, Judecătorul, Iubitorul*).

**Concluzii.** Sistematizând exemplele extrase din cele 10 texte analizate, putem afirma cu certitudine că nominalizarea verbală este un proces viabil în limba română, substantivele deverbale fiind proprii tuturor stilurilor funcționale. În ceea ce ține de aspectul structural, remarcăm faptul că principalul procedeu de nominalizare a bazelor verbale este derivarea sufixală. Și aici se impune observația că sufixul de infinitiv lung *-re* este cel mai productiv, pe locul al doilea plasându-se sufixul de agent *-tor*. Alte sufixe care asigură procesul de nominalizare verbală, precum: *-ătură, -ciune, -eală, -ie, -ință, -mânt, -oare*, generează un număr redus de substantive deverbale. Pe lângă derivarea progresivă, alte tipare de nominalizare verbală, productive în limba română, sunt: compunerea, conversiunea supinului și participiului, derivarea regresivă.

Din punct de vedere semantic, substantivele deverbale în cea mai mare parte comportă sens Abstract, redând nume de procese (*creare, planificare, polenizare*), în unele cazuri același substantiv este apt a reda atât numele de proces, cât și rezultatul (*cercetare, lucrare, reducere*). Totuși, tendința de concretizare este vizibilă în rândul exemplelor extrase, acestea denumind nume de locuri (*ieșire, intrare, închisoare*), nume de simțuri (*vedere*), nume de obiecte (*avere*). Substantivele deverbale formate cu ajutorul sufixului *-tor* se înscriu în clasa numelor cu trăsătura [+ animat]: cercetător, conducător, făptuitor etc. De asemenea, în această categorie se mai includ deverbalele obținute prin conversiunea participiului (*scârbiții*). În cazul textului religios, o serie de nume de agent migrează în clasa numelor proprii, devenind denominări ale Divinității: *Creatorul, Judecătorul*.

Cât privește funcționalitatea substantivelor deverbale în diverse tipuri de discurs, remarcăm predilecția stilului oficial-administrativ pentru substantivele cu sens Abstract, în care acestea denumesc nume de procese, nume de acțiuni, nume de rezultat, permițând comprimarea sensurilor și economia verbală. De asemenea, în stilul științific și stilul publicistic se optează pentru aceste deverbale cu sens Abstract, pentru a conferi un caracter impersonal discursului. În principal, în aceste tipuri de text, la care vom adăuga și discursul politic, deverbalele au funcția principală de a reda procesualitatea într-o formă

generalizată, fără a face apel la actanții acțiunii. În ceea ce privește discursul politic și cel publicistic, lexicul utilizat este foarte bine selectat pentru a se conforma gradului de comprehensiune al publicului larg, spre deosebire de deverbalele din textul științific, care, în mare parte, transmit noțiuni terminologice specifice unui anumit domeniu. Textele beletristic și religioase ne-au furnizat exemple formate printr-o varietate mai mare de procedee de nominalizare verbală, generând unități lexicale cu mai multe valori semantice, tolerând lexeme cu sens regional sau învechit (toropeală, tărăgăneală, sângiuire). Totodată, în aceste tipuri de text, deverbalele conturează elemente de timp și spațiu (ieșire, începutul, sfârșitul).

Concluzionând asupra frecvenței de utilizare a substantivelor deverbale în diferite tipuri textuale, menționăm că în fruntea clasamentului cu cea mai mare pondere, în limba română, se află stilul oficial-administrativ (14,34%), urmat de stilul beletristic (5,43 %), textul religios (5%), stilul științific (între 2,94% și 5,88 %), discursul politic (3,24%-4%), stilul publicistic (1,71% - 4,33 %).

### Referințe bibliografice:

1. BRĂGUȚĂ, Ecaterina. Conversiunea – procedeu de nominalizare a bazelor verbale în textul-acatist. Dificultăți de interpretare. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria Științe Umanistice, 2023a, nr. 10 (180), p. 92-97. Disponibil: [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/92-97\\_47.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-97_47.pdf)
2. BRĂGUȚĂ, Ecaterina. *Substantivele deverbale în acatistele românești: valori semantice și funcționale*. Chișinău: Taicom, 2023b, 301 p. ISBN 978-9975-58-296-4.
3. HANGANU, Aurelia. Actanții predicativi în funcție de complement direct. Privire de ansamblu. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria Științe Umanistice, nr. 10 (40), 2010, ISSN 1811-2668 p. 127-133. [online]. [citat 19.08.2024]. <https://humanities.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/01/20.-p.127-133.pdf>
4. JALILIFAR, Alireza, SALEH, Elham, DON, Alexanne. *Exploring nominalization in the introduction and method sections of applied linguistics research articles: a qualitative approach* [online]. [citat: 06.05.2019]. Disponibil: [https://content.sciendo.com/configurable/contentpage/journals\\$002frjes\\$002f14\\$002f1\\$002farticle-p64.xml](https://content.sciendo.com/configurable/contentpage/journals$002frjes$002f14$002f1$002farticle-p64.xml).
5. SARNACKAITE, Vaida. *Nominalization as a cohesive device in political discours* [online]. Bachelor thesis. University of Lithuania. Šiauliai, 2011 [citat: 12.12.2021]. Disponibil: [www.talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1778579/datastreams/MAIN/content](http://www.talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1778579/datastreams/MAIN/content).
6. WENYAN, Gao. Nominalization in medical papers: *A comparative study*. In: *Studies in Literature and Language* [online]. Nr. 4 (1), p.86-93, 2012 [citat: 14.11.2019]. Disponibil: [www.flr-journal.org/index.php/sll/article/view/j.sll.1923156320120401.1750/3393](http://www.flr-journal.org/index.php/sll/article/view/j.sll.1923156320120401.1750/3393).
7. МАМОНТОВ, А.С., МАМОНТОВА, Е.Ю. Лингвостатистический анализ использования девербативов в различных типах текстов в русском и английском языках [online]. В: *Вестник РУДН, серия Лингвистика*, 2002 (2), с.107-110 [citat 13.10.2020]. Disponibil: <https://docplayer.com/31666753-Vestnik-rossiyskogo-universiteta-druzhby-narodov.html>.
8. ПЧЕЛИНЦЕВА, Е.Э. *Аспектуальные признаки в отглагольных именах действия в русском, украинском и польском языках*. Дисертация [online]. Ст-Петербург, 2016 [citat: 14.04.2019]. Disponibil: <https://iling.spb.ru/dissovet/theses/pchelinceva/thesis.pdf>.

9. ШАЛИМОВА Ю.М. *Функционирование отглагольных существительных на -ние в научном стиле современного русского литературного языка (На материале заголовков научных работ по теме «Словообразование»)* [online]. Дис. канд. филол. Наук. Волгоград, 2004, 203 с. [citat: 13.04.2019]. Disponibil: [www.dslib.net/russkij-jazyk/funkcionirovanie-otglagolnyh-suwestvitelnyh-na-nie-v-nauchnom-stile-sovremennogo.html](http://www.dslib.net/russkij-jazyk/funkcionirovanie-otglagolnyh-suwestvitelnyh-na-nie-v-nauchnom-stile-sovremennogo.html).

### Surse:

10. *Codul cu privire la știință și inovare*, 2023. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=142484&lang=ro#](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142484&lang=ro#)
11. *Discriminare la angajare? Cazul unei tinere cu aparat auditiv, în căutarea unui loc de muncă*. <https://www.moldova.org/discriminare-aparat-auditiv/>
12. GHERASIM, Alexandra. *Superlativul excepției – procedeu gramatical și afectiv în textele acatistelor*. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/25-29\\_4.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/25-29_4.pdf)
13. HANGANU, Aurelia. *Aspecte ale funcționării limbii române în Universitatea de Stat din Moldova în anii 1988–1989*. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/498-505\\_2.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/498-505_2.pdf)
14. SANDU, Maia – *Programul și obiectivele naționale în calitate de Președinte*. <https://maiasandu2020.md/program/>
15. *Program de administrare a municipiului Chișinău 2029–2023. Ion Ceban*. <https://alegeri.md/images/c/c4/Program-electoral-ion-ceban-chisinau-2019-ro.pdf>
16. REBREANU, Liviu. *Ciuleandra*. Chișinău-București: Litera, 2002.
17. *Rugăciunile dinainte de Împărtășanie*. <https://doxologia.ro/rugaciuni-inainte-de-impartasirea-cu-dumnezeiestile-taine>
18. SPUNE ADEVĂRUL, sloganul care împlinește 20 de ani. <https://www.zdg.md/stiri/spune-adevarul-sloganul-care-implineste-20-de-ani/>
19. VOLOȘCIUC, Leonid. BATCO, Mihail. *Realizări biotehnologice în combaterea insectelor dăunătoare*. [https://natural.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/06/03\\_Volosciuc\\_Batco.pdf](https://natural.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/06/03_Volosciuc_Batco.pdf)

**Notă:** Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.